

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет

ВАРІАТИВНІСТЬ КОНЦЕПТУ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ІДЕНТИЧНОСТІ У СУЧАСНОМУ
МУЛЬТИКУЛЬТУРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Колективна монографія

За заг. ред. О. Г. Шостак

Київ
Талком
2020

УДК 821.09(100):159.923.2-027.542(082)
В18

Рекомендовано до друку
Вченою радою Національного авіаційного університету
(протокол № 1 від 26 лютого 2020 р.)

Рецензенти:

Шимчишин М.М. – д-р філол. наук, проф., зав. кафедри теорії та історії світової літератури ім. проф. В.І. Фесенко (Київський національний лінгвістичний університет);

Ніконова В.Г. – д-р філол. наук, проф., зав. кафедри англійської і німецької філології та перекладу ім. проф. І.В.Корунця (Київський національний лінгвістичний університет);

Яшенкова О.В. – канд. філол. наук, доцент кафедри англійської філології та міжкультурної комунікації Інституту філології (Київський національний університет імені Тараса Шевченка).

Головний редактор:

О.Г. Шостак, кандидат філологічних наук, доцент
(Національний авіаційний університет, Україна)

Варіативність концепту національної ідентичності у
В18 сучасному мультикультурному середовищі: кол. моногр. / за заг.
ред. О.Г. Шостак. — К.:Талком, 2020. — 247с.

ISBN 978-617-7832-26-2

Варіативність національної ідентичності – одна з найхарактерніших рис сучасного наукового дискурсу. Це поняття постає в центрі дискусійних розмірковувань авторів даної монографії. Плинність постмодерного інформаційного суспільства спонукає дослідників до осмислення національно-екзистенціальних констант сучасного суспільства.

Монографія містить наукові статті авторського колективу кафедри іноземних мов і прикладної лінгвістики факультету лінгвістики та соціальних комунікацій Національного авіаційного університету (м. Київ, Україна), а також вчених із США, Франції та Турецької Республіки.

УДК 821.09(100):159.923.2-027.542(082)

ISBN 978-617-7832-26-2

© Національний авіаційний
університет, 2020

РОЗДІЛ І. НАЦІОНАЛЬНА І

**ДО ПРОБЛЕМИ
КОМУНІКАТИВНИ**

Проблема самоідентифікації та активно обговорювалася традицією у суспільстві ідентичності є звернення людський засіб спілкування функціонуванням, розвитку Завдання кожної спільноти передбачає, що кожний соціально-комунікативну перетинаючись із функціями коди і субкоди функціональної систему, здатну обслуговувати спільноти і всі сфери найрізноманітніших галузей

Метою дослідження на когерентність і стійкість функціонального вибору мови. Основні завдання: – проаналізувати мовну ідентичність;

– дослідити вплив національно-державного прояву та фактори формування поліетнічного європейського

Методологія дослідження У XX столітті значення мови і культури вивчає Н. Хомський, Дж. Лакофф суспільному рівнях було

розчарування своєю роботою, більш масштабно – сучасним життям індіанців, зникненням лосося. Випробуванням стає поїздка з бійцем, який, у свою чергу, розповідає про власні бої (теж випробування), а Безодню символізує мотель, у якому чоловіки зупинилися на ніч. Після безпосередньої ініціації – статевого акту, герой відчуває Прозріння, усвідомлюючи, що «пахне лососем», а остаточне перевтілення героя констатує індіанець-боєць: «Гей, крутий хлопче, а ти був гарний» [Alexie, p. 106], переносячи означення «крутий» із себе на головного персонажа, ніби передаючи йому досвід через ритуальне «перейменування» (сам же боєць вже бачиться лососем-сузір'ям). Останній етап – Повернення, Шерман Alexie змальовує як метаморфозу головного героя, який іде до свого дому, несучи в собі «скелети лососів», тобто спадщину предків, що «пробудилася» разом із ініціацією чоловіка.

Підсумовуючи сказане, можна стверджувати, що у творчості письменників індіанського походження концепт «тілесність» розпадається на дві складові – власне «тіло», як фізичний об'єкт у просторі, і сприйняття цього тіла, що є виявом універсальної «тілесності» яка пов'язана із сприйняттям гендерних ролей і сексуальності у контексті індіанської культурної традиції. Зазвичай опис стану тіла є еквівалентом людських почуттів у романній традиції корінних письменників.

Наталія Березнікова

КІТЧИЗАЦІЯ ТВОРЧОСТІ ШЕРМАНА ALEXIE

Актуальне життєве питання для корінного населення Північноамериканського континенту є збереження історії розвитку культур, та міфів як унікальних маркерів міфотворчості й історії континентів. Стрімкий розвиток технологій двадцятого сторіччя суттєво вплинув на національну ідентичність корінних народів Північної Америки. Дослідники національної ідентичності вказують, що «криза національної ідентичності має глобальний характер, спричинений глобалізацією економіки, урбанізацією, різким витком розвитку транспорту і комунікацій, міграцією населення тощо» [Шостак, 2017, с. 238]. Швидкоплинний рух людства несе, крім сучасних «корисних» досягнень для «покращення» життя, ще й

загрозу національній ідентичності, оскільки сприяє втратам «володіння» й недоторканості земель корінних цивілізацій, а також знищення назавжди унікальної флори та фауни, притаманних цим землям. А корінні американці, «настільки не відривали себе від неї, що вважали себе її частиною» [Шостак 2016, с. 246]. Втрата коренів та зв'язків із землею прямо пов'язана з глобальною тенденцією втрати свою історію та культуру. В США, згідно перепису, залишилось лише півтора відсотка представників корінного населення континенту.

Задля пробудження та просвітлення людської свідомості, відомі корінні письменники Північної Америки Томас Кінг, Сюзан Паур, Берг Брант, Луїс Оувенс, Шерман Алексіє використовують в своїх творах гумор, кітч, стьоб, щоб привертати увагу та загострювати питання збереження національної ідентичності. Як підкреслює Л. Донкіс, «ідентичність в сучасному багатокультурному суспільстві розуміється як моральна відповідальність. <...> Ідентичність – це також режим пам'яті, оскільки ми використовуємо дуже вибіркового підхід до історії – цінуємо те, що інші зневажають» [Донкіс 2010, с. 30].

Питаннями літературних досліджень категорії ідентичності в творчості корінних письменників Північної Америки займалися Н. Висоцька, О. Шостак, А. Колісниченко, В. Базова. Дослідники звертають увагу на використання корінними письменниками гумору, кітчу, стьобу як маркерів національної ідентичності постмодерної літератури Північної Америки. О. Шостак вивчає «естетику культурного спротиву» в творах американських письменників. Дослідниця переконана, «що автохтонна літературна творчість створює відчуття присутності в історії за допомогою звичайних слів, зрозумілих троп, усюдисущої іронії та вигаданих сцен» [Шостак 2015, с. 257]. О. Шостак відмічає, що для корінних американців «найбільш дієвим способом для заявлення про свою присутність є іронія, жарт, сміх» [Шостак 2015, с. 257].

Функціонуванням кітчу та стьобу в літературі займалися Т. Гундорова, О. Шостак, О. Поліщук, Г. Бобілевич. Теорію кітчу вперше було обгрунтовано в кінці 30-х років двадцятого сторіччя американським психологом Клементом Грінбергом в роботі «Авангард і кітч». Він розкрив причини появи нового комерційного мистецтва та літератури, які були розраховані на робочі маси.

Абрахам Моль та Жан Бодриар розглядали кітч як розмивання кордонів між високою та низькою культурами, «своєрідний засіб перекодування, і зокрема травестіювання високої культури» [Гундорова 2008, с. 5].

Т. Гундорова доводить, що «в культурі нового часу кітч стає рецептивною проблемою і пов'язується з питанням цінності – той чи інший твір ототожнюються з кітчем залежно від естетики твору і смаків реципієнта. У цілому, кітч проявляє і формує соціальне несвідоме і є своєрідним стилем (чи анти-стилем) культури» [Гундорова, 2008, с. 5]. На думку дослідниці, «кітч також здатний набирати форми іконічної, відсилаючи до певної ідеології» [Гундорова 2008, с. 10].

О. Поліщук окреслила призначення стьобу, властивості іронії постмодерну та стьобу. Вона вказує, що постмодерна іронія «часто спрямована не на сам об'єкт, а на уявлення, які склалися про нього» [Поліщук, 2009, с. 69]. Дослідниця вказує, що «постмодерний сміх не припускає однозначності (ніби серйозно, ніби й жартома» [Поліщук, 2009, с. 69]. Стьоб містить такі риси як знущання, оцінку іронію, пародію, які можуть бути виражені і «тонко», і «жорстоко», і «агресивно», і «жорстоко», але важливою рисою стьобу є «насамперед інтелектуальне глузування, дражливе, з подвійним смислом» [Поліщук, 2009, с. 69]. Така властивість стьобу як маскування іронії, глуму під серйозність, а також імітування передачі інформації через камуфлювання, або кодування вказує на спорідненість (*або залежність*) стьобу та кітчу. Стьоб одягає явище в інше вбрання, маску, або змінює його, залишаючи впізнаними, навіть загострюючи, виопуклюючи риси, на які й спрямовано в'їдливу іронію» [Поліщук 2009, с. 69].

Сучасні літературні твори індіанського письменника Північної Америки Шермана Алексіє представляють особистісний погляд на історію корінної землі та населення автохтонного населення, на боротьбу в умовах кризи ідентичності. Використання стьобу та кітчу як методів виявлення корінної ідентичності у творчості Ш. Алексіє можна дослідити на прикладі новели «Ось, що значит сказати Фенікс» із збірки «Одинокий Рейнджер і Тонто в кулачному бою на небеса» та сценарію до фільму «Димові сигнали». Синтез літературних рішень для виживання нащадків, які акцентовані на збереженні «свого» та розвинення нового погляду

щодо питання виживання в просторі та часі цінностей культури «іншого», збереження своєї ідентичності як протидія до «білого населення, яке намагається асимілювати індіанців, криється джерело небезпеки втрати національного зерна» [Базова 2018, с. 16].

Сучасному наративу корінних письменників, відповідно до досліджень літературознавців, притаманні ознаки просторово-часової структури. Дослідники вказують, що «з двох означених критеріїв просторова структура відіграє значно важливішу роль, ніж часова. У її основу покладена приналежність до конкретного простору, землі, та її ландшафту. <> Елементами цього виду ідентичності є знання про специфіку власної території й усвідомлення себе її членом, а також оцінка якостей власної території, таким чином вибудовувалась система національних координат» [Шостак 2018, с.68-69].

Життя з гумором як боротьба літературних героїв автора в просторово-часовій парадигмі особлива ознака творчості автора. Шерман Alexie піднімає питання позиціонування корінних мешканців сучасного американського суспільства в умовах мейнстримної політики та культури, торкається проблем існування і виживання молоді, збереження ідентичності та культури корінних народів, які живуть в резерваціях Північної Америки. Alexie широко використовує гумор, кітч та стьоб у своїй творчості. Шерман Alexie, пояснюючи свій успіх письменника, каже, що задля своєї цілі «I've borrowed their sense of humour and made it darker and more deadly - a weapon of self-defence. Being funny you win hearts quicker; people laughing are more apt to listen» (Я запозичив їхнє почуття гумору та зробив його сильнішим і більш смертоносним – зброєю для самозахисту. Люди, які сміються, більш схильні слухати) – (Пер. з англ. Н.Б.) [Alexie 2008, <https://>]. Шерман Alexie відверто вказує, що його роботи містять не тільки доброзичливий гумор корінних жителів Північної Америки, але й більш колочу та болючу постмодерну іронію, пародію, сатиру.

Літературні твори корінних письменників Північної Америки використовують характерну структуру трікстеру, оповідань що включають такі категорії: Свій-Чужий, Сильний-Слабий, Герой-Слабий Герой, Ворог-Слабий ворог. Ці категорії образів присутні серед героїв оповідань збірки «Одинокий Рейнджер та Тонто в кулачному бою на небеса» (The Lone Ranger and Tonto Fistfight in

heaven), 1993 р., у сценарії фільму «Димові сигнали» (Smoke Signals) 1998 р., за основу якого було взято оповідання «Ось, що значить сказати Фенікс, Арізона» (This is What It Means to Say Phoenix, Arizona). Моніка Кокот вважає, що Шерман Алексіє використовує кітч в творах як важливий чинник оповідань-трікстерів, оскільки умови постмодерну вимагали нові підходи до нових явищ сучасності [Кокот 2014]. Кітч, іронія, пародія та стьоб у творах корінних письменників – є засобами, що допомагають піднімати питання дисгармонії культурологічного сприйняття свідомості «білого» та «корінного» населення Північної Америки. Використовуючи опозицію «сильний-слабий», Алексіє демонструє сприйняття «іншої» країни навколо «своїї» резервації, ставлення «своїї» молоді на резервації до представників «чужого» «білого» населення країни («свій-чужий»). Позичування корінного населення як «героїв» на противагу історичним персонам «ворогам», що відсилають читача до подій підкорення європейцями Північної Америки. Подорож від резервації Кер д'Аллен до Феніксу (Арізона) та назад додому в резервацію, сприймається циклічно, через сприйняття подій Віктором Джозефом (Victor Joseph) та Томасом, який народжує вогонь (Tomas Builds-the-Fire). Досвід героїв сприяє особистісному зростанню та переміщенню на вищих віток спіралі, «насичений інтенсивною символікою, що позначає зв'язок часу, простору, вічності» [Колісниченко 2016, с. 71].

Головні герої «Димових сигналів» Віктор Джозеф та Томас, що народжує вогонь від самого народження зростають поряд. Вони спілкуються, б'ються, розповідають історії, вони діти, народжені з вогню палаючого будинку, в якому їх батьки святкували день незалежності. В ту святкову жакливу ніч, батько Віктора врятував Томаса із палаючого будинку, а мати Віктора витягла свого сина. Та вони – різні. Шерман Алексіє дає визначення «унікальності» Віктора і Томаса: «є діти, які взагалі не діти. Вони просто як стовпи з вогню, що запалюють все до чого вони доторкнуться. Є діти, які просто стовпи з золи, що руйнують все навкруги, варто лише до них доторкнутися. Я та Віктор – це діти, народжені з полум'я та золи» (There are some children who aren't really children at all. They're just pillars of the fire that burn everything they touch. And there some children who are just pillars of ash that fall apart if you touch them. Me

and Victor, we were children born of flame and ash) [Alexie 1998, c. 154].

Головною метою подорожі Віктора та Томаса є «пошук своєї корінної ідентичності», молоді індіанці допомагають один одному у цьому «Ми більше схожі на Тонто і Тонто. It's more like Tonto and Tonto» [Alexie, 1998, c. 65]. На відміну від культової мейнстрімної пари із телесеріалу «Одинокий рейнджер і Тонто», в якому Тонто був вірним добрим слугою «білого», герої Шермана Alexie Віктор і Томас поєднуються у опозиції «зухвалий-добрий», «герой-слабий герой», їх протилежності стають їм у пригоді під час подорожі. У Віктора помер батько і тепер йому необхідно їхати до далекого Феніксу забрати прах батька, але у матері Віктора немає достатньої суми для подорожі. Дізнавшись про втрату Віктора та відсутність грошей для подорожі, «слабий герой» Томас пропонує допомогу: «Привіт Віктор, <...> Я знав, ти б мене покликав» (Ya-heey, Victor <...> I knew you'd call me) [Alexie, 1998, c. 64]. Томас запропонував свої заощадження Віктору для подорожі до Феніксу. На запитання здивованого Віктора: «але в чому твоя вигода?», Томас відповідає, що «ти маєш взяти мене з собою» (Victor: «But what do you get out of the deal?» Tomas: «You have to take me with you») [Alexie, 1998, c. 23]. В кінці подорожі Віктор подякував за все, за гроші та компанію. У відповідь Томас каже, із сумною іронією, яку можна розглядати як різновид стьобу, що не варто дякувати за гроші, адже «кому потрібні гроші на резервації» (Who needs money on the rez) [Alexie, 1998, c. 137]. Це натяк, тим самим вказується на соціальні проблеми жителів резервації: там роками не працюють, а існують на гроші, що отримують як соціальну допомогу. Через таку бездіяльність молодь втрачає перспективи у житті. «Сильний» Віктор у свою чергу погоджується із Томасом, тому що грошима не вимірєш їх «особисту» історію, тепер вони мають дбати про «свій» секрет, але у кожного свій погляд на життєвий шлях. Вони подорослішали за два дні подорожі в світ «чужих», набули цінного досвіду спілкування з «іншим», порозумнішали після пригод в дорозі, де весь час їм прислуговували й іронія, і стьоб. Вони жартували над світлинами завойовників індіанських земель, над проблемами людей різних соціальних груп, що їх ніхто не запрошував на індіанські землі.

Томаса виховувала бабуся, і він любив ходити по резервації та спілкуватися з сусідам, він має дар «оповідача»: створює свої історії, що приходять йому він бачить уві сні чи наяву, ці оповідки веселять або ж дратують однолітків і дорослих мешканців резервації. Якось Томас поцікавився у Віктора, що знає той про вогонь, сказавши, що він, Томас, може по кольору вогню сказати який матеріал горить. Надалі Томас сказав, що знає де зараз живе батько Віктора, діалог швидко трансформувалася у жорсткий стьоб, підліткове знущання. Віктор зухвало запитав: «А ось мені цікаво, якими кольорами палали твої мати та батько, коли горіли?» (I was wondering What color do you think your mom and dad were they burned up?) [Alexie, 1998, с. 9]. Фраза Томаса, що твердив, що батько Віктора не повернеться ніколи, спонукала того до жорстокої розправи із Томасом. Цього разу із «вогню» бійки малого Томаса врятувала мати Віктора. Перепалка на тему батьків із стьобом розпалила образу й жорстокість у підлітків, підштовхуючи до бійки. Стьоб стає сигніфікантом болісної пам'яті, що пов'язана із родинними зв'язками у індіанських племен. Втрата племінної єдності негативно впливає на формування історичної пам'яті представників корінних народів.

Історична пам'ять корінного індіанця, підштовхує Віктора вступити на захист корінної ідентичності. Для нього найкращим баскетболістом є Джеронімо, якого він поважає, хоч той і був апачі, але ж індіанець. На принизливо-цинічну насмішку Джуніора, щодо здібностей Джеронімо, що той «не міг грати в баскетбол. Він був з апачів. Ті слабаки не вище трьох футів» (He couldn't play basketball player ever?) [Alexie 1998, с. 17]. Віктор жорстко парує: «Це Джеронімо, чувак. Він був худий, спритний та гарячий. Ти би надірвал би свій тощий індіанській зад, а потім..» (It's Geronimo, man. He was lean, mean, and bloody. Would have dunked on your flat Indian ass and then cut it off) [Alexie, 1998, с. 17]. Віктор переводить «м'яч» на інших героїв, та, самовпевнено, зухвало, з насмішкою, починає відбивати м'яч від полу, наспівуючи римовку: «Оу! Я взяв хук і що я побачив. Генерал Арнольд Армстронг Кастер охороняє мене. Вау-уа, хай, йе! Oh! I took the ball to the hook and what did I see» (General George Armstrong was a-guarding me!) [Alexie, 1998, с. 18]. Відбиваючи м'яча та наспівуючи римовку, Віктор наче вдаряє по генералу Кастеру. Така сцена стьобу, як приниження «білого»

генерала через биття по м'ячу та приспівування пісні, може бути інтерпретована як виступ проти європейського підкорення корінного населення та захват земель. У такий спосіб персонаж-«герой» запевняє своїх друзів у міцності індіанської єдності.

Продовження пошуку маркерів індіанської ідентичності та вияв гумору та стьобу зустрічаємо у сцені спілкування Люсі та Вельми у старому автомобілі Chevrole Malibu, випуску 1965 року. Алексі акцентує соціальні проблеми молодого населення резервації, перетворюючи металеву коробку на колесах в ікону кітчизації. Автомобіль може рухатись тільки назад, оскільки передня передача не працює. Цілими днями дівчата перебувають в цьому автомобілі заради руху по дорозі до мети вперед Люсі використовує задню передачу. Кожного дня індіанки мають їхати в оберненому напрямку по дорогам резервації. Вони рухаються і слухають свої улюблені пісні по радіо, п'ють багато пива, п'яніють, домовляються не пити, п'ють колу, забивають на це, знову п'ють пиво. Люсі підколює Вельму щодо її улюблених пісень: «Боже, ти обожнюєш кожную пісню» (Jeez, you love every song) [Alexie 1998, с. 34]. А Вельма нагадує Люсі: «Ей, ми ж не п'ємо більше, ти пам'ятаєш?» (Hey? We don't drink no more, remember?) [Alexie 1998, с. 35]. Далі Вельма зауважує: «Ей, будь уважна! Дивись куди ми їдемо» (Hey, be careful! Watch where you're going) [Alexie, 1998, с. 35], на що отримує звичну відповідь від Люсі: «Я бачу куди їду» (I am watching where I'm going) [Alexie 1998, с. 35].

Використовуючи здоровий стьоб в їх щоденних схожих діалогах, Алексі кепкує не з індіанок резервації Кер д'Ален, а з відсутності бажання у молоді отримати хорошу освіту й досягти справжньої мети у житті, через острах замінити «несправжні» поїздки в автомобілі, що був випущений ще в 1965. Символ реверсного автомобіля має застерігати нащадків корінного населення щодо малоперспективного майбутнього і спонукати до дій.

Назустріч дівчатам пішки рухаються Віктор та Томас. На резервації усі люблять новини, усі вже знають, що трапилось із батьком Віктора, й висловлюють свої співчуття. Люсі та Вельма виявляють справжній інтерес до подорожі Віктора та Томаса. У їх діалозі вловлюємо здоровий стьоб, щодо деяких небезкорисливих корінних традицій. Індіанки пропонують підвезти їх до кордону

резервації. Люсі відразу ж зауважує: «Що ти будеш міняти за це? Ми ж індіанці, пам'ятаєш? Ми обмінюємо» (What you going to trade for it? We're Indians, remember? We barter) [Alexie 1998, с. 37]. Самоіронія сприймається як глузування із самих себе, бажання отримати вигоду навіть із своїх братів-індіанців: адже дівчата цілими днями без цілі витрачають паливо. Отримавши відповідь Томаса, що він збирається розповісти історію в якості бартеру, Люсі поцікавилась у Віктора, що ж він запропонує за поїздку. Але Віктор, із посмішкою, відповів, що історія Томаса буде достатня платня за обох. Люсі це не влаштувало: «Що ж ти даси нам, брате?» (So what will you give us, cousin?) [Alexie 1998, с. 38]. Віктор мусив дати декілька монет Люсі як бартер й зайняти місце в автомобілі. А Томасу Люсі нагадала: «То, де історія? Ми нікуди не поїдемо, доки не почуємо її» (So, where's story? We ain't going nowhere till we get it) [Alexie, 1998, с. 38]. І вони, сидячи в старому авто, всі «відкрили» очі та вуха в очікуванні обіцяної Томасом історії.

Із закритими очима і з легкою посмішкою, як справжній творець нового індіанського оповідання, Томас розповідає про маніфестацію яка торкається соціальних проблем населення США проти воєнних дій у війні у В'єтнамі. Працюють фоторепортери, і випадково недолугий репортер робить фотографію батька Віктора, котрий начебто виступає за війну і прийшов підтримати національну гвардію. Вранці фото Арнольда Джозефа було на першій сторінці журналу «Час». Арнольд Джозеф, який був в індіанському костюмі, із пір'ям на голові, з яскравою фарбою на обличчі, саме замахнувся на солдата національної гвардії на фоні лозунгу «Давайте кохатися, а не воювати». За випад проти солдата національної гвардії Арнольда арештували, посадити за ґрати, але щаслива індіанська вдача йому таки допомогла. Свій дворічний термін він отримав за те, що він досі є індіанцем у двадцятому столітті. [Alexie, 1998, с. 39]. Це стьоб про «вдалу» роботу американських журналістів, які навіть не приклали аніяких зусиль змінити мету участі «костюмованого» Арнольда Джозефа у маніфестації на протилежне друковане фото в популярному періодичному виданні Сполучених Штатів. Історія, розказана Томасом, є кітчем. Дослідниця Т. Гундорова вказує, на зв'язок кітч та стьобу у літературі. «Стьоб-образ», «стьоб-текст» має гротескную природу, «кітч масової культури переходить в ненаївний кітч, у форму «кітч кітч» [Гундорова 2008, с. 249].

Означаючи кітч як стьоб в поп-літературі, Т. Гундорова окреслює його властивості, як агресія, «завоювання, переступання, покорення» [Гундорова 2008, с. 253]. Кітч як стьоб перебільшує подану подію, несе в собі «перекодування» явища за своєю схемою, він надає знущально-пародійний контекст, вказує «на вторинності, сміховинності» [Поліщук 2009, с. 73]. У такий спосіб Alexie доводить агресивність політики Сполучених Штатів по відношенню до всіх корінних народів.

Дівчата сумніваються у правдивості викладених фактів, тож Вельма підсумовує: «Добре, я вважаю, це було чудовим зразком усних традицій» (Well, I think it was a fine example of the oral tradition) [Alexie 1998, с. 40]. Потім вони весело поїхали вперед на задній передачі до кордону резервації.

Індіанки знають, що потрібно обов'язково попередити молодших, саме тому запитують: «Ей, хлопці, у вас є паспорти? Так, ти залишаєш резервацію та потрапляєш в зовсім іншу країну, брате» (Yeah? Do you guys got your passports? Yeah, you're leaving the rez and going into a whole different country, cousin) [Alexie 1998, с. 40]. І на ствердження Томаса, що це ж Сполучені Штати, Люсі відповідає: «Чорт, так. Але вони чужинні. Я сподіваюсь, що у вас обох є вакцинації» (Damn right it. That's as foreign as it gets. I hope you two got your vaccinations) [Alexie 1998, с. 41]. Піклування про вакцинацію акцентує увагу на двобічності питання впровадження імунізації корінного населення в Сполучених Штатах. З одного боку, соціум мейнстриму сприймає корінних жителів без вакцинації як загрозу «своїм» білим громадянам через можливість зараження «чужими» індіанськими хворобами, тобто без вакцинації корінні не вважаються неповноцінними людьми. З іншого боку, необхідність спеціального захисту «своїх» індіанців від жахливих вірусів та інфекцій світу «чужих» білих, які можуть вразити індіанців тільки-но вони залишать резервацію. Наостанок Люсі каже Вікторові та Томасу: «Ей, хлопці, піклуйтеся один за одним» (Hey, you guys take of each other) [Alexie 1998, с. 40]. Ця сцена є дихотомією опозиції індіанець – білий у Alexie, представленою у контексті завоювання, знищення.

Наступна сцена відбувається в автобусі, що прямує в штат Арізона. Віктор і Томас сідають у автобус, займаючи місця у середині салону. В доброму гуморі вони очікують хорошої подорожі. Томас обертається навкруги і на протилежному ряду бачить

гімнастку, білу американку, яка робить гімнастичні вправи. Він посміхається їй і починає розмову, незважаючи на тверде «ні» Віктора. Томас, фліртуєючи, виказує захват від гнучкості під час вправ, і запитує, чи вона гімнастка. Тоді дівчина відповідає: «Я була запасною в Олімпійській команді 1980 року» (I was an alternate on the 1980 Olympic team) [Alexie 1998, с. 44]. Вона приємно посміхається, і Томас каже з іронією: «Боже, як я хочу щоб я зміг так зробити» (Jeez, I wish I could do that) [Alexie, 1998 с. 44]. З легкою посмішкою гімнастка заохочує Томаса, у якого так і нічого не виходить з вправами. Дівчина зрозуміла, що вони індіанці, однак запитує про це. Томас підтверджує, що вони індіанці із Кер д'Ален. Далі Томас вислуховує весь перелік успіхів в команді, але з постійним бідканням, що кожного разу хтось перешкодив їй здобути перше місце, і як підсумок вона каже: «Я все своє життя присвятила Олімпіаді. А потім Джімі Картер взагалі відмінив це» (I put my whole life into making the Olympics. And then Jimmy Carter took it away) [Alexie 1998, с. 45]. На що Томас з легким стьобом зауважив: «Боже, у вас у гімнасток є багато спільного з нами індіанцями, так?» (Jeez, you gymnasts got a lot in common with Indians then, enit?) [Alexie, 1998 с. 45]. Віктор насмішкувато запитав: «Ей, то ти була запасною в команді, так?» (Hey? You were an alternate for the team, right?) [Alexie 1998, с. 45]. А потім допитливо продовжив: «Добре, якщо ти була запасною, тоді ти змагалась лише тоді, коли хтось собі щось ламав, або щось таке, так?» (Well, if you were an alternate, then you'd only compete if somebody was hurt or something, right?) [Alexie, 1998, с. 45]. Дізнавшись, що ніхто нічого не зламав, Віктор обурено «відстьобав» біляву гімнастку: «То, ти не була по справжньому в команді, чи не так? Я маю на увазі, що не має значення, чи бойкот, чи ні. Ти завжди залишалась вдома, так? (вдаряючи) В тебе немає нічого такого, на що можна скажитися, так що, чом би тобі просто помовчати?» (Then you weren't really on the team, were you? I mean, it didn't matter if there was a boycott or not. You were staying home anyways, right? (beat) You ain't got nothing to complain about, so why don't you just be quiet?) [Alexie 1998, с. 45]. Так, Томас своїм «легким» стьобом роздратував («запалив») Віктора, який в свою чергу знущально-пародійним контекстом стьобу в діалозі, вказав на вторинність проблем «білої» гімнастки, їх надуману природу. Alexie послуговується стьобом, як

ідентифікатором відносин індіанської та «білої» молоді. Автор наголошує на різному ставленні до життєвих цінностей сучасних корінних та білих, як опозиції світосприйняття індіанської та «білої» молоді.

У молодих індіанців із резервації Кер д'Ален різні погляди на пріоритети в житті, які складаються відповідно до особистісного відношення окремої ідентичності. Навіть у Віктора і Томаса, що були врятовані із вогню палаючого будинку, росли поряд в резервації, часто бачились, грались, билися, цінності не співпадають, а складаються відповідно до особистісного відношення окремої ідентичності. Згадуючи кафе «У Деніса», куди Томаса привів нагодувати батько Віктора, Томас з легкою іронією говорить про цінність «добре поїсти в кафе» з переліком цілого ряду блюд, які він з'їв, випивши апельсиновий сік, а потім ще й молока. Ці дві страви виключають одна одну із точки зору дієтології, передається іронічною фразою «Інколи, є гарний день для смерті. Інколи, є гарний день, щоб поснідати» (Sometimes, it's a good day to die. Sometimes, it's a good day to have breakfast) [Alexie 1998, с. 53]. Цей спогад виводить Віктора із рівноваги. Таким стьобом по «несправжнім» цінностям Томаса, Alexie акцентує увагу на «бажаннях» дітей резервації. Томас, який має особливий хист, про себе каже «я наполовину чарівник з боку матері та наполовину клоун з боку батька» (I'm half magician on my mother's side and half clown on my father's) [Alexie 1994, с. 66].

Подорожжю, де пліч-о-пліч до мети рухаються два індіанця, Тонто і Тонто, Шерман Alexie продовжує через притаманну йому циклічність, переводячи їх на інший віток в просторі та часі по спіралі наративу. Автор привертає увагу дитячому та дорослому сприйнятті свята як Дня Незалежності США. В епізоді з малими індіанцями зустрічаємо Віктора та Томаса, що поспішають на святковий феєрверк на честь Дня Незалежності, що от-от розпочнеться. Томасу на той час було десять років, «його волосся було брудне тому що, це ж було Четверте Липня» (His hair was dirty because it was the Fourth of July) [Alexie 1994, с. 62]. Він, сміючись і хлопаючи в долоні, нагородив Віктора за високу швидкість у зборах на феєрверк та, підсумовуючи, сказав, що: «Якось дивно, ми, індіанці, святкуємо Четверте Липня. Не схоже, що то була *наша* незалежність, за яку бився кожен» (It's strange how us Indians

celebrate the Fourth of July. It ain't like it was *our* independence everybody was fight for) [Alexie, 1994, с. 62]. На стьоб Томаса, як глибоке недитяче кепкування, Віктор відповів: «Ти занадто глибоко мислиш. You think about things too much» [Alexie 1994, с. 62]. Ще й додав резонно, що мовляв, там же буде просто весело, придуть інші друзі. Це «примиренський» стьоб, притаманний підліткам. Підлітки-індіанці вже засвоїли що: «Ми ж індіанці, пам'ятаєш? Ми обмінюємся. We're Indians, remember? We barter) [Alexie 1998, с. 37]. А у випадку із святкуванням дня Незалежності Сполучених Штатів, вони, індіанські діти, за чужу незалежність отримують веселощі та задоволення від феєрверку в якості бартеру за свою залежність (Шостак 2017, с. 143).

Життєвий досвід героїв Шермана Алексі загострює розуміння наслідків історичних подій щодо корінного населення Північної Америки. Для батька Віктора, що повертається із сином додому під пекучим сонцем, та ще й в стані алкогольного сп'яніння, боляче постає питання святкування Дня Незалежності. Арнольд Джозеф питає у Віктора чи відчуває той себе незалежним. Саме тому, що він відчуває себе дуже незалежним, а крім того ще й чарівником на зразок фокусника Гудіні, батько Віктора продовжує: «Я наче міг би зробити, щоб так щось зникло. Махну рукою і пуф! < > Білі люди зникають, відправляються туди звідки прийшли. Пуф! Париж, Лондон, Москва. Пуф! < > Махну рукою і резервація зникає. < > Школа в резервації і сосни, собаки та коти, п'янички та католики, та п'яні католики. Пуф! І все що залишилось, це маленький хлопчик на ім'я Віктор. < > Я чарівник. < > Я можу й тебе заставити зникнути. < > Ти бажаєш в Діснейленд? На Місяць? На Північний полюс?» (Like I could make anything disappear. Wave my hand and poof! < > The white people are gone, sent back to where they belong. Poof! Paris, London, Moscow. Poof! < > Wave my hand and reservation is gone. < > the tribal school and pine trees, the dogs and cats, the drunks and the Catholics, and the drunk Catholics. Poof! < > And all the little Indian boys named Victor. < > I'm magic. < > I can make you disappear. < > You want to go to Disneyland? The Moon? The North Pole?) [Alexie, 1998, с. 25]. Так, «перекодований» в мага, Арнольд Джозеф, який постійно вживає алкоголь, відображає своїм текстом-стьобом відношення та уявлення індіанця середнього віку про сучасну індіанську ідентичність. Зміст «тексту в тексті», яким сп'янілий Арнольд розважав свого сина,

нагадує чужі хижі плани середини минулого століття. Така розповідь як повчальний історичний дискурс вказує на самонавіювання неуспішного індіанця, що колись мав справжню мету, але не зміг подолати перепони [Харицька 2018, с.91]. Alexie «перевикористовує атрибути» європейських завойовників та наголошує на вторинності, сміховинності цінностей сучасних індіанців та мейнстріму [Поліщук, 2009, с. 73].

Наступний вектор подорожі-пошуку відображає спробу двох молодих індіанців врівноважити дихотомію ідентичності «Я–Ми», оскільки, «вони пишаються й своєю власною культурною спадщиною і намагаються її зберегти всілякими способами» [Базова 2017, с. 50]. Його «особливі» історії та запитання дратують Віктора, він не розуміє й половини з того, що Томас розповідає, бо на його думку, той говорить про ніщо. Після спілкування із гімнасткою, Віктора питає Томаса: «Чого б тобі не говорити нормально. Ти завжди намагаєшся розмовляти наче якийсь чортівний шаман або щось таке» (Why can't you have a normal conversation? You are trying to sound like some damn medicine man or something) [Alexie 1998, с. 61].

Скрізь призму фільму «Танці з вовками», який дивились більше ніж двісті разів, вони разом аналізують факти історії корінного населення. Віктор і Томас із гумором вимірюють що є справжнє, а що не відповідає стереотипам, розтиражованих цим голлівудським продуктом. Шерман Alexie стьобається, говорячи про «справжність» індіанців у «Танцях з вовками». Томас так досі не знає як має поводитися справжній індіанець, Віктор кепкуючи висловлюється, що має навчити його всім тонкошам «як бути справжнім індіанцем» (how to be a real Indian?) [Alexie 1998, с. 61]. Тож Віктор приймає по-справжньому стоїчний, холодний, спрямований погляд воїна і пояснює, що «Ти маєш виглядати як воїн. Ти маєш виглядати як тільки но повернувся з полювання на бізона» (You got to look like a warrior. You got to look like you just got back from killing a buffalo) [Alexie 1998, с. 62]. Томаса насмішкувато зауважує, що «наше плем'я ніколи не полювало на бізона. Ми були рибалками» (our tribe never hunted buffalo. We were fishermen) [Alexie 1998, с. 62].

Віктор у відповідь принижує Лосося, головного символу міфології індіанців племені Кер д'Ален: «Що? Ти бажаєш виглядати

як тільки не повернувся з риболовлі? Це ж не танці з Лососем, ти ж розумієш? Чуваче, ти вважаєш рибалку крутим? Томас, тобі потрібно мати вигляд воїна» (What? You want to look just came back from catching a fish? It ain't Dances With Salmon, you know? Man? You think a fisherman is tough? Thomas, you got to look like a warrior) [Alexie 1998, с. 62]. Таким текстом-стьобом, Alexie вказує на небезпеку дотримання білих стереотипів, що тут «криється джерело небезпеки втрати національного зерна мудрості» [Базова 2017, с. 51].

У своїй творчості автор неодноразово звертається до образу Лосося, особливо в репліках Томаса, який часто шукає лосося в стрімкому потоці біля водопаду річки Спокан, символу життя племені Кер д'Ален. В. Базова підтверджує, «що у Шермана Alexie втрата лосося сигналізує не тільки втрату фізичного зникнення власного народу < > , а й про ментальну втрату мудрості народу» [Базова 2017, с. 50]. Томас також звертається до води річки Спокан за силою та порадою видіння, для нього бурхлива ріка «утілює історичну пам'ять Америки, наділяючи у такий спосіб воду плоттю, душею та пам'яттю» [Колісниченко 2016, с. 71]. Міст – це особливе місце, де можна почути пораду, набратися сили та залишитись унікальним.

Віктор потішив своє «его», вказавши зверхньо, що необхідно мати особливий загадковий вигляд, і не розмовляти, а лише кивати головою, бо «це зробить твій погляд загрозливим» (That makes you look dangerous) [Alexie 1998, с. 62]. Через стьоб, Віктор сповіщає про недоречність волосся Томаса, заплетеного в коси, так само як костюм «трійка» європейського зразку, Віктор підкреслив «недоречність» цих атрибутів у іміджу стереотипного корінного населення і наголосив Томасу, що «ти маєш знати як користуватись своїм волоссям» (You got to know how to use your hair) [Alexie, 1998, с. 62]. Alexie підкреслює зверхню позу Віктора як самоствердження, самовпевненість молодого особи що повчає й «занижує, найчастіше за допомогою символів матеріально-тілесного низу» [Поліщук, 2009, с. 73], традиції притаманні корінним спільнотам США.

Але наступний епізод боляче б'є по Віктору, оскільки занижує стоїчний вигляд індіанців, коли хлопці не змогли отримати перемогу у питанні «за свої місця» в автобусі. Їхній «героїчний імідж» змусив зайняти їх інше місце - біля туалету. Томаса

ствобається із цієї ситуації: «Ковбої завжди перемагають. <...> А, що до Джона Уейна, він був найкрутіший ковбой серед них» (The cowboys always win. <...> And what about John Wayne? Man? He was about the toughest cowboy of them all) [Alexie 1998, с. 66]. Та індіанці не втрачають почуття гумору і обговорюють питання чи можна вважати справжнім Джона Уейна, і чи були у нього зуби, чи вони штучні. Віктор і Томас на весь салон починають співати в індіанському стилі пісню-насмішку про зуби Джона Уейна, які вони є: справжні, пластикові або сталені. Використання пісні є виявом камуфляжного стьобу, що, апелює до кітчу. В такий спосіб, Alexie акцентує увагу на несправжніх цінностях сучасного суспільства, де є місце «семукляру» (підробці), в даному випадку в кіно, одній із галузей культури Сполучених Штатів, чиє мейнстримне відображення в представлені речей змінює справжні цінності на недоречні. Молоді індіанці трощать образ ковбоя, створений Джоном Уейном, за допомогою стьобу і у такий спосіб отримують моральну перемогу над білими уявленнями про зверхність ковбоїв. Томас відбиває: «Чуваче, ті ковбої були крутими, крутими, чи не так? Крутіше за Джона Уейна, це точно» (Man, those cowboys were tough, tough, weren't they? Tougher than John Wayne, that's for sure) [Alexie 1998, с. 66]. Віктор уперто заперечує: «Томас, не були вони вже такі круті» (Tomas, they weren't that tough) [Alexie 1998, с. 66]. Міцний воїн-індіанець не допоміг хлопцям у випадку з ковбоями. Розуміючи, чому індіанці не перемогли, й мали знайти інші місця для поселення, Томас запитує Віктора: «То чого ж ми сидимо тут?» (Then how come we're sitting here?) [Alexie 1998, с. 66].

У наступній сцені автор вводить досить символічний текст-легенду, що його можна розглядати як текст-стьоб, такий собі що як гротескний хамелеон дороги, по якій Віктор і Томас мають пройти пішки під палаючим сонцем до трейлеру батька Віктора. Від пекучої спеки Томас починає, історію, що має зв'язок з «дорогою» індіанського племені в якій присутні обидва Тонто та Тонто та їх незгасаючий двобій. Томас ставить філософське запитання: «скільки часу, у твоєму розумінні, ми будемо йти туди?» (How long you think it will take us to get there?) [Alexie 1998, с. 68]. Відповідь Віктора теж звучить кепкуванням: «Доберемось, коли доберемось» (We get there when we get there) [Alexie 1998, с. 68]. Томас починає свою історію тривалого походу індіанців племені Керд'Ален в пошуках

можливостей вижити. В цю історію Шерман Alexie вводить історичних героїв, які позбавили індіанців племені землі, культури й майбутнього, а ще героїв кіно, представників масової мейнстримної культури. Починаючи з Колумба, який вимусив індіанців піти із узбережжя, прийшов генерал Кастер, що зруйнував всі цінності. І знову плем'я забралось далі, потім Гаррі Трумен скинув бомбу, і знову плем'я пішло ще далі. Нарешті, коли Віктор і Томас отримали будиночок для відпочинку на Місяці, Неіл Армстронг відправив їх у космос, а мати Віктора повідомила, про батька Віктора, який жив на Марсі, в Арізоні. І як же купити білети на автобус та дістатися туди без грошей та автомобіля, без сторонньої допомоги, коли навіть ні Супермен, ані Бетмен, ні чудова фея у купі із Чарльзом Бронсоном, не можуть допомогти індіанцям. [Alexie, 1998, с. 68]. Шерман Alexie інтерпретує історію. Наратив Томаса стьобає у рівній мірі історичних героїв, як і популярні міфологеми Голівуду. У такий спосіб постає стьоб, як вияв кітч у його вже ненаївній формі, що за Т. Гундоровою носить назву «кітч кітччу». Застосовуючи «кітч кітччу», який проявляє «агресію, протупання, покорення», Alexie акцентує увагу на існуючих соціально-політичних проблемах корінних племен Північної Америки [Гундорова 2008, с. 253].

Для корінного населення Північної Америки гумор є основним маркером життя та виживання. Невід'ємною складовою – є сцени, де читач та глядач зустрічається з гумором, кітчем та стьобом. Такі сцени є особливим ідентифікатором в оповіданнях сучасних корінних письменників Північної Америки, створюють особливе відчуття індіанської присутності. «Ця аура відчуття присутності є вихідною умовою естетики виживання» [Шостак 2015, с. 257]. Саме естетика виживання є найбільш притаманною рисою творчості Шермана Alexie. Це відбувається завдяки стьобу та кітччу, як літературних інструментів для боротьби за збереження корінної історії та культури індіанців. За допомогою стьобу та кітччу, Шерман Alexie піднімає актуальні питання сучасних індіанців в своїх творах.

Використання стьобу та кітччу в роботах Шермана Alexie «Ось, що значить сказати Фенікс» із збірки «Одинокий Рейнджер і Тонто в кулачному бою на небесах» та сценарію до фільму «Димові сигнали» підтверджує, що стьоб та кітч в досліджених текстах може слугувати як методами виявлення корінної ідентичності у романах

Шермана Alexie так і літературним інструментарієм для боротьби за збереження корінної історії та культури індіанців, протистояння внутрішнім негативним людським якостям, які із середини руйнують поняття справжнього корінного воїна своєї землі.

Творчість письменника наголошує на важливості наполегливої праці для набуття сучасною корінною молоддю стійкого світогляду, як інтелектуальної зброї, щоб подолати існуючу таку проблему, як «чужість» на корінних землях, що «перетворюється для американських індіанців на національну трагедію, вкорінену у підсвідомість цілих поколінь травму. < > Ідентичність в умовах перманентної соціальної нестабільності < > набуває форми інструменту аварійного захисту і є знаряддям ціннісних орієнтирів, засобом самозахисту» [Шостак, 2017, с.142].

Шерман Alexie передає своє розуміння збереження ідентичності, вірності традиціям індіанської культури світоглядом молодих героїв індіанців в збірці «Одинокий Рейнджер та Тонто в кулачному бою на небесах». Гумор, кітч, стьоб, легка та жорстока іронія, пародія допомагають передати читачеві відношення корінного населення до «чужого» світу в подорожі за відродження своєї національної ідентичності.

*Надія Яковенко
Валентина Каширивська
Вікторія Побережна
Світлана Коваль*

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ КОРИННИХ НАРОДІВ ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ

Аналізуючи історичні підходи до розгляду поняття культурної ідентичності, можна стверджувати, що у минулому усталилися два шляхи до вирішення цієї проблеми. З одного боку, панував картезіанський підхід, згідно з яким людина зводилася до дихотомії свідомості і розуму. Інший підхід був в опозиції до першого; згідно з ним, не існує людини взагалі, але натомість кожна особистість є культурно і національно закоріненою. Станом на початок ХХІ ст. вважається, що обидві ці позиції не відповідають повною мірою людській природі. Сучасний стан філософської думки

ЛІТЕРАТУРА

1. Ажнюк Б. Національна ідентичність і мова в українській діаспорі // Сучасність. – 1999. – № 3. – С. 128-140 .
2. Азарова Л. Є. (2018). Мова як визначальний чинник ідентичності української нації. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Вип. 292: 24-32.
3. Андерсон Б. Уявлені спільноти. Міркування щодо походження й поширення націоналізму / Б. Андерсон. – К. «Критика», 2001. – 271 с.
4. Андрійчук О. Україна – Європа: тести на сумісність. – К.: Смолоскип, 2007.
5. Апенко Е.М. Литературная критика /Е.М.Апенко // История литературы США. Т.III. Литература середины XIX в. (поздний романтизм). – М.: Наследие, 2000. – С. 557-577.
6. Апресян Ю. Д. Английские синонимы и синонимический словарь / Ю. Д. Апресян // Англо-русский синонимический словарь. – М. : Наука, 1979. – С. 500–543.
7. Апресян Ю. Д. Интегральное описание языка и системная лексикография / Юрий Дереникович Апресян // Избранные труды. – М. : 1995. – Т. 2. – С. 47–52.
8. Апресян Ю. Д. Лексикографическая концепция НБАРСа / Ю. Д. Апресян // Новый большой англо-русский словарь. – М. : Русский язык. – 1993. – Т. 1. – С. 6–17.
9. Апресян Ю. Д. Толковый словарь нового типа как основа серии словарей / Ю. Д. Апресян // Современное состояние и тенденции развития отечественной лексикографии. – М. : Русский язык, 1988. – С. 14–16.
10. Архипенко Л. М. Національна ідентичність як чинник духовного захисту особистості / Л. М. Архипенко // Психологічна безпека та адаптація особистості : матеріали міжнародної науково-практичної конференції 7–8.11.2007 р. м.Дніпропетровськ. – Дніпропетровськ, 2007. – С. 133–144.
11. Базова В. «Міфема лосося як носій індіанської сингулярності в контексті оповідання Шермана Алексіє «Найкрутіший індіанець у світі» / В.Базова // Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах. – Вип.35. – К.: 2017. – С.49-54.

12. Бакіров В. С. Вища школа України : на шляху до європейських стандартів / В. С. Бакіров // Академическая мобильность – важный фактор образовательной евроинтеграции Украины : материалы Междунар. науч.-практ. конф. – Х. : НУА, 2010. – С. 37-47.
13. Барт Р. Система моды. Статьи по семиотике культуры / Р. Барт. – М., 2003. – С. 270.
14. Березнікова Н.І. Відображення національної ідентичності американських індіанців в сучасних резерваціях індіанським письменником Шерманом Алексієм / Н.І.Березнікова // Національна ідентичність в мові та культурі: зб. наук. праць / ред. А.Г.Гудманян, О.Г.Шостак. – К.: Талком, 2017. – С.117-120.
15. Берков В. П. Вопросы двуязычной лексикографии : автореф. дисс. ... доктора филол. наук : 10.02.19 / В. П. Берков. – Л., 1971. – 30 с.
16. Берков В. П. Двуязычная лексикография / Валерий Павлович Берков. – СПб. : Изд-во СПб. ун-та, 1996. – 248 с.
17. Берков В. П. Слово в двуязычном словаре / Валерий Павлович Берков. – Таллинн : Валгус, 1977. – 276 с.
18. Бех, І. Д., Журба, К. О. (2017). Концепція формування у підлітків національно-культурної ідентичності у загальноосвітніх навчальних закладах. Гірська школа українських Карпат, 16, 24-33.
19. Бобилевич Гражина. Китч как конфликт ценностей (на примере портретов дочери кисти Александра Максовича Шилова) / Гражина Бобилевич // Revitalizace Hodnot: Umeni a LiteraturaII. Ed. J.Dohnal. – Brno, 2015 – С.115-120.
20. Бойніцька О.С. Англійський історіографічний роман кінця ХХ – початку ХХІ ст.: філософія жанру. Монографія / О.С.Бойніцька. – К.: Видавець Карпенко В. М., 2016. – 324 с.
21. Бронуэн М., Рингхэм Ф. Словарь семиотики / М. Бронуэн, Ф. Рингхэм. – М.: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2010. – 256 с.
22. Брэнд М. Наемник /Макс Брэнд [електронний ресурс]. – М.:Центрополиграф, 1998. - Режим доступу <https://www.e-reading.club/book.php.book=8742>
23. Бурстин Д. Американцы: Национальный опыт: Пер. с англ. Авт. послеслов. Шестаков В.П.; Коммент. Балдицина П.В. – М.: Изд. группа «Прогресс» - «Литера», 1993. – 624с.

24. Ващенко А.В. Фронтір / А.В. Ващенко // История литературы США / [Ред. кол. Я.Н. Засурский, М.М. Коренева, Е.А. Стеценко]. – М. : «Наследие», 1999. – Том II : Литература эпохи романтизма / [Ред. кол. 2-го тома :А.М. Зверев, М.В. Тлостанова]. – С. 349–375.
25. Виноградов В. В. Избранные труды. Лексикология и лексикография / Виктор Владимирович Виноградов. – М. : Наука, 1977 – С. 118–161.
26. Висоцька Н.О. Єдність множинного. Американська література кінця ХХ – початку ХХІ століть у контексті культурного плюралізму / Н.О.Висоцька. – К.: КНЛУ, 2010. – 456 с.
27. Висоцька Н.О. Конституювання ідентичності в полікультурному просторі як об'єкт теоретичної рефлексії / Н.О.Висоцька // Україна – проблема ідентичності: людина, економіка, суспільство. – К.: Стилос, 2003. – С.21-31.
28. Гак В. Г. Проблема создания универсального словаря / В. Г. Гак // Национальная специфика языка и её отражение в нормативном словаре. – М. : Русский язык, 1986. – С. 119–125.
29. Гальчинський А. Глобальні трансформації: концептуальні альтернативи : Методологічні аспекти / А. Гальчинський. – К. : Либідь, 2006. – С. 240–267.
30. Герд А. С. Основы научно-технической лексикографии / Александр Сергеевич Герд. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1986. – 69 с.
31. Головащук С. І. Перекладні словники і принципи їх укладання : на лексичному матеріалі російської та української мов / Сергій Іванович Головащук. – К. : Наукова думка, 1976. – 247 с.
32. Гомілко О. Феномен тілесності: дис. ... докт. філософ. наук: спец. 09.00.04 «Філософська антропологія, філософія культури»/ О.Гомілко. – К., 2007. – 438с.
33. Гора О. Освітнє середовище як фактор формування національної ідентичності студентів вищих навчальних закладів / О.Гора // Витоки педагогічної майстерності. Серія: Педагогічні науки. – 2011. – Вип. 8(1). – С. 97–101. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vpm_2011_8%281%29_21.
34. Городный Л. И. Становление английской синонимической лексикографии (словари синонимов в XVIII–XIX вв.) : автореф. дисс. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.04 “Германские языки” / Л. И. Городный. – Л., 1981. – С. 17–20.

35. Греймас А., Фонтаний Ж. Семиотика страстей: От состояния вещей к состоянию души / А.Греймас, Ж.Фонтаний. – М.: Издательство ЛКИ, 2010. – 336 с.
36. Грох М. Консенсусное объяснение формирования наций // Вопросы философии, Москва, 2011, № 01, стр. 27-36.
37. Гудзенко О.З. Міжпоколінські відмінності уявлень про фактори досягнення життєвого успіху / О.З. Гудзенко // Соціологія майбутнього: науковий журнал з проблем соціології молоді та студентства. – 2010. – № 1. – С. 106–113.
38. Гудков Л. Абортивная модернизация / Л. Гудков. – М. : Рос. полит. энциклопедия, 2011. – С. 13–14. 5 Гіденс Е. Нестримний світ: як глобалізація перетворює наше життя Е. Гіденс. – К. : АЛЬТЕРПРЕС, 2004. – С. 15–16.
39. Гундорова Т. Кітч і Література. Травестії. /Т.Гундорова.– Факт, 2008. –284 с.
40. Денисов П. Н. Лексика русского языка и принципы ее описания / Петр Никитич Денисов. – М.: Русский язык, 1993. – 245 с.
41. Денисов П. Н. Основные проблемы теории лексикографии / Петр Никитич Денисов. – М. : Русский язык, 1976. – 207 с.
42. Денисов П. Н. Практика, история и теория лексикографии в их единстве и взаимообусловленности / П. Н. Денисов // Проблемы учебной лексикографии и обучение лексике. – М. : Русский язык, 1978. – С. 25–33.
43. Донскіс Л. Збентежена ідентичність і сучасний світ / Леонідас Донскіс: (пер. З англ. О.Буценко). – К.:Факт, 2010. – 311 с.
44. Дубичинский В.В. Искусство создания словарей. Конспекты по лексикографии / Владимир Владимирович Дубичинский. – Харьков : ХГПУ, 1994. – С. 18–23.
45. Жлуктенко Ю. Українська мова на лінгвістичній карті Канади // Київ : Наук. думка, 1990. – 176 с.
46. Заблоцький В.В. Мовна політика в Україні: стан та напрями оптимізації : автореф. дис. канд. політ. наук : спец. 23.00.02 «Політичні інститути та процеси (політичні науки)» / В.В. Заблоцький. – Х., 2007. – 16 с.
47. Казакевич, О. (2017). Роль мови у формуванні національної ідентичності (Role of language in the national identity format). Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Культурологія», (Вип. 18), - с. 77-79.

48. Карасик В.И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс / В.И. Карасик. – М., 2004. – 477 с.
49. Кларк, Уолтер Ван Тилберт. Случай у брода / Уолтер Ван Тилберт Кларк. [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.e-reading.club/chapter.php/133275/36/Prizraki_bizonov._Amerikanske_pis_ateli_o_Dal'nem_Zapade.html
50. Колісниченко А. В. Міфопоетика творчості Гарта Крейна: дис. канд. філол. наук: 10. 01. 04 / Колісниченко Анна Віталіївна; М-во освіти і науки України, Нац. Дніпровський ун-т ім. Олеся Гончара. – Дніпро, 2017. – 174 с.
51. Колісниченко А. В. Першостихії як засіб гармонізації художнього простору поеми Гарта Крейна «Міст» / А. В. Колісниченко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – Серія: Філологія, 2016 – Вип. 22. – С. 70-72.
52. Корабльова Н.С. Багатовимірність рольової реальності: ролі і маски – лик і личина / Надія Степанівна Корабльова- Харків: ХНУ, 2000.- 288с.
53. Коренева М.М. Литература XVIII в. Введение /М.М.Коренева // История литературы США. Т.І. Литература колониального периода и эпохи Войны за независимость XVII-XVIII в. – М.: Наследие, 1997. – С. 329-349.
54. Кременецькі компаративні студії : [науковий часопис / ред.: Чик Д.Ч., Пасічник О.В.]. -- 2016. -- Вип. VI. Т. I.-- С. 307-317.
55. КрючковаТ.Б. Языковая политикан реальность [Текст] /Т.Б. Крючкова // Вопросы филологии. — 2010. — №1 (34). — С. 30-39.
56. Кудашев И.С. Проектирование переводческих словарей специальной лексики / Игорь Сергеевич Кудашев. – Helsinki : Helsinki University, 2007. – 445 с. Вісник КНЛУ. Серія Філологія. Том 16. № 1. 2013.
57. Кун М. А. Легенди і міфи Стародавньої Греції / М. А. Кун. – К., 2013. – 229 с.
58. Куць О.М. Мовна політика в державотворчих процесах України : навч. посіб. / О.М. Куць. – Х. : ХНУ ім. В.Н. Карамзіна, 2004. – 275 с.
59. Ламур, Луис. Как был покорен Запад / Луис Ламур. [електронний ресурс]. – М.:Центрополиграф, 1994. - Режим доступу http://loveread.ec/view_global.php?id=6214

60. Логан Джек. Железный мустанг / Джек Логан [электронный ресурс]. – Режим доступа - <https://libking.ru/books/adv-/adv-western/439780-dzhek-logan-zheleznyu-mustang.html>
61. Лотман Ю. Театральный язык и живопись (К проблеме иконической риторики) / Ю.Лотман // Статьи по семиотике культуры и искусства. – Санкт-Петербург, Гуманитарное агентство «Академический проект», 2002. – 551 с.
62. Макмуртри Лэрри. Одинокий голубь / Лэрри Макмуртри. [электронный ресурс]. – Режим доступа <https://www.e-reading.club/book.php?book=99588>
63. Марчук Ю. Н. Действующие системы машинного перевода и автоматические словари / Ю. Н. Марчук // Машинный перевод и автоматизация информационных процессов : [сб. ст.]. – М. : Наука, 1979. – Вып. 3. – 70 с.
64. Маслова В. Когнитивная лингвистика: учеб. пособие / В.Маслова. – 3-е изд., перераб. и доп. – Минск: ТетраСистемс, 2008. – 272 с.
65. Медвідь Ф. Взаємозв'язок національної і релігійної ідеї в контексті релігійно-духовного життя України / Ф. Медвідь // Вісник УАДУ. – 2003. – № 1. – С. 364.
66. Мифы индейцев Южной и Северной Америки. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.lib.ru
67. Михед Т.В. Пуриганська традиція і література Американського Ренесансу: 1830-1860 / Т.В.Михед. – К.: Знання України, 2006. – 344 с.
68. Морковкин В. В. Типология типологических словарей / В. В. Морковкин // Vocabulum et vocabularium. – Харьков : Изд-во Харьковского ун-та, 1994. – Вып. 1 – С. 13–23.
69. Москаленко А. А. Нарис історії української лексикографії / Артем Амвросійович Москаленко. – К. : Державне учбово-педагогічне в-во “Радянська школа”, 1961. – 164 с.
70. Нации и национализм / Б. Андерсон, О. Бауэр, М. Хрох и др; Пер с англ. и нем. Л. Е. Переяславцевой, М. С. Панина, М. Б. Гнедовского — М.: Практис, 2002. — 416 с.
71. О.Шостак Опозиція «Свій-Чужий» у сприйнятті національної ідентичності корінних жителів Північної Америки/ О.Г.Шостак// Вісник НАУ. Серія: Філософія. Культурологія. – 2017. -- №1 (25). – С.137-143.

72. Овсяннико-Куликовский Д. Н. Психология национальности / Д. Н. Овсяннико-Куликовский. – СПб., 1922. – 188 с
73. Огієнко І. Наука про рідномовні обов'язки. – Львів: “Фенікс”, 1995. – 46 с.
74. Ожегов С. И. Лексикология. Лексикография. Культура речи / Сергей Иванович Ожегов. – М. : Высшая школа, 1974. – 352 с.
75. Паламарчук Л. С. Українська радянська лексикографія / Леонід Сидорович Паламарчук. – К. : Наукова думка 1978. – 201 с.
76. Паунд Эзра. Стихотворения и избранные Santos / Эзра Паунд. – М.: СПб, 2003. – 887 с.
77. Пачковский Ю. Ціннісно-професійний контекст світоглядних орієнтацій студентської молоді (досвід українсько-польського соціологічного дослідження) / Ю. Пачковский // Український соціологічний журнал. – 2009. – № 1-2. – С. 79–94.
78. Полюга Л. Проблеми української лексикографії в освітанському процесі / Л. Полюга // Українська мова в освіті : [матеріали Всеукр. наук. конф. “Українська мова в освіті”]. – Івано-Франківськ : Плай, 2000. – С. 141–153.
79. Рибалко М.-М. Функціонування танго-дискурсу в сучасних англomовних фільмах / М.-М.Рибалко // Наукові записки. Серія «Філологічна». – Острог: Видавництво національного університету «Острозька академія». – Вип. 30. – 2012. – С. 309—312.
80. Роттердамський Еразм. Похвала глупоті. Домашні бесіди / Еразм Роттердамський. — К.: Основи, 1993. — 319 с.
81. Серякова І. Магія невербальної комунікації. Навч. посібник / І.Серякова. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2004. – 95 с.
82. Сімонок, В. П. (2016). Запозичена лексика в українській мовній картині світу. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Перекладознавство та міжкультурна комунікація, (2), 96-102.
83. Слово і час. – 2009. №11. – С. 68-74.
84. Сокурянская Л. Студенчество на пути к другому обществу: ценностный дискурс перехода / Л. Сокурянская : монографія. – Харьков : Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина, 2006. – 576 с.
85. Соломоник А. парадигма семиотики: Очерки по общей семиотике / А. Соломоник. – М.: Издательство ЛКИ, 2011. – 336 с.
86. Ставицька Л. Український жаргон: Словник. – К., 2005. – 496 с.

87. Стукалин Ю.В. «Первая энциклопедия Дикого Запада – от А до Z»: Яуза, Эксмо; Москва; 2014. – С. 259.
88. Тараненко О. О. Новий словник української мови (Концепція та принципи укладання словника) / Олександр Онисимович Тараненко. – К. : [б. в.]; Кам'янець-Подільський : [б. в.], 1996. – 172с.
89. Терентьев Ф. Самюэль Хантингтон. Кто мы? Вызовы американской идентич-
90. Терещенко К.В. Національна ідентичність як складова системи соціальної ідентичності особистості / К.В. Терещенко // Вісник післядипломної освіти. – 2010. – Вип. 1(2). – С. 392–399. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vpo_2010_1%282%29_47.
91. Ткаченко Є.В. Конституційно-правове регулювання мовних відносин: порівняльний аспект : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 «Конституційне право; муніципальне право» / Є.В. Ткаченко. – Х., 2009. – 19 с.
92. Фишман Д. Сегодняшние споры между примордиалистами и конструктивистами : связь между языком и этничностью с точки зрения ученых и повседневной жизни / Джошуа Фишман // Логос. – № 4 (49). – 2005. – С. 132–140.
93. Фокс Норман. Злые земли / Норман Фокс. [электронный ресурс]. – Режим доступу <https://www.e-reading.club/book.php?book=60264>
94. Харицька С.В. Гендерні мовні маркери у лінгвістиці політичного дискурсу / С Харицька // Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах : зб. наук. праць. – К.: Університет «Україна», 2018. – Вип. 37. – С. 90–94.
95. Харченко Л. Міфотворчість як дієвий чинник суспільно-політичного життя / Л. Харченко // Вісник Львівського університету. – Серія «Філософські науки». – Вип.5. – Львів, 2003. – С. 199-207.
96. Хобсбаум, Э. Р. И. К. (2005). Все ли языки равны? Язык, культура и национальная идентичность. логос, (4), 49.
97. Чередник, Ю. (2010). Мовне планування як складова державної мовної політики: теоретико-методологічний аспект. Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/dums/2010_1/10cymtma.pdf.

98. Черкес Б.С. Національна ідентичність в архітектурі міста: Монографія/ Б.С.Черкес. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2008. - 268с.
99. Шевченко О.В. Формування національної ідентичності як компонента Я-образу особистості / О.В. Шевченко // Соціально-психологічний вимір демократичних перетворень в Україні. – К., 2003. – С. 409–420.
100. Шерман Алекси. Коренные народы Черепашьего острова, [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://indigenous.jimdo.com>
101. Шостак О. «Иронический китч как способ выявления национальной идентичности» / О.Шостак //Revitalize Hotnot: Umeni a LiteraturaII. Ed. J.Dohnal. – Vrnо, 2015 – С.255-263.
102. Шостак О. «Опозиція «Свій – Чужий» у сприйнятті національної ідентичності корінних жителів Північної Америка/О.Шостак // Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія: Збірник наукових праць. – Вип. 1 (25). – К.: НАУ, 2017. – С.137-143.
103. Шостак О. «Постмодерний кітч як шлях до вияву національної ідентичності у творчості Джералда Візенора» / О.Шостак //Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах. – Вип.34. – К.: 2016. – С.244-257.
104. Шостак О. Втілення ідеї всеєдності у романі «Сади в дюнах» Леслі Мармон Сілко/ О.Шостак// Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах: зб.наук.праць. – К.: Університет «Україна», 2013. – Вип.28. – С.295-311.
105. Шостак О. Вчення про священне коло як шлях до подолання національного травматичного синдрому у творчості американських та канадських письменників індіанського походження/ О.Шостак// Сучасні літературознавчі студії. Літературний дискурс: транс культурні виміри: зб.наук.праць. – К.:Вид. центр КНЛУ,2015. – С.613-623.
106. Шостак О. Г. Життя як подолання больового синдрому у романах американських письменників корінного походження / О. Г. Шостак // Американські та британські студії: мовознавство, літературознавство, міжкультурна комунікація: Збірник наукових праць / за заг. ред. А. Г. Гудманяна, О. Г. Шостак. – К.: Талком, 2016. – С. 74-84.

107. Шостак О. Г. Идеологема національної свідомості у творчості письменників індіанського походження / О. Г. Шостак // Літературознавчі студії. – Вип. 19, Ч. 2. – К., 2007 – С. 251-259
108. Шостак О. Гендерна ідентичність корінних жителів Північної Америки/ О.Шостак// Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Культурологія». Проблеми культурної ідентичності в ситуації сучасного діалогу культур: матеріали X міжнародної наукової конференції. (Острог, 18–19 травня 2017 року). – Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2018. – Вип. 19. – С.34-51.
109. Шостак О. Кохання як імперський захват (на прикладі романів Н.Скотта Момадея «Дім створений із світанку» та «Трьохденний шлях» Джозефа Бойдена) / О.Шостак// Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах: зб.наук.праць. – К.: Університет «Україна», 2015. – Вип.32. – С.201-217.
110. Шостак О.Г. Просторова ідентичність Черокі у романі Діани Глансі «Відштовхуючи ведмеда. Роман про стежину сліз» / О. Шостак/ Національна ідентичність в мові та культурі: зб. наук. праць / за заг. ред. А. Г. Гудманяна, О. Г. Шостак. – К. : Талком, 2018. – С.68–71.
111. Щерба Л. В. Опыт общей теории лексикографии / Лев Владимирович Щерба // Избранные работы по языкознанию и фонетике. – Л. : Наука, 1958. – 182 с.
112. Щерба Л. В. Языковая система и речевая деятельность / Лев Владимирович Щерба. – Л. : Наука, 1974. – 428 с.
113. Элиаде М. Аспекты мифа / М. Элиаде / [Перевод В. Большаков]. – М.: «Инвест ППП», 1995 – 236 с.
114. Altugan, A.S. (2015). The Relationship between Cultural Identity and Learning. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 186, p. 1159-1162. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.04.161>
115. Broker, Ignatia. *Night Flying Woman. An Ojibway Narrative* / Ignatia Broker. – St.Paul: Borealis Books, 1983. – 135 p.
116. “How to become a producer in Hollywood?” (“Kak stat’ produserom v Gollivude: Vypusknitsa MGU Ol’ga Lesnova s uspekhom rabotaet v sviataia sviatykh amerikanskoj kinoindustrii), *Russkie v Amerike*, vypusk 3, 2016, pp. 62-65.
117. Alexie Sherman. *The Toughest Indian in the World*. Grove Press, 2000.

118. Alexie Sherman "Smoke Signals" A Screenplay/ Sherman Alexie. – New York: Hyperion, 1998. – 179 p.
119. Alexie Sherman "The Lone Ranger and Tonto FistFight in heaven"/ Sherman Alexie. – New York: Harper Perennial, 1994. – 223 p.
120. Alexie Sherman. Interview "The Gardian"/ [Электронный ресурс]. – Режим доступа:
121. Ammon U. Language conflicts in the European Union [Text] / U. Ammon // International Journal of Applied Linguistics. — 2006. — Vol. 16. — No. 3. — P.319-338.
122. Bakmand B. National language planning, why (not)? / B.Bakmand // Intercultural Communication. Berlin / New-York : Mouton de Gruyter, 2000 – April. – issue 3. – P.404 – 1 634. – Access mode : www.immi.se/intercultural.
123. Barbour S. Language and Nationalism in Europe. Oxford University Press, 2000. P. 83. Burke P. // URL: <http://terrain.revues.org/3142> (дата обращения: 10.02.2012).
124. Belin, Esther G. From the Belly of My Beauty. University of Arizona Press, 1999.
125. Bercovitch, S. Preface / Sacvan Bercovitch // Reconstructing American Literary History / Ed. S. Bercovitch. – Cambridge, Mass.: Harvard Univ. Press, 1986. – P.VII-X.
126. Bercovitch, S. The Problem of Ideology in American Literary History / Sacvan Bercovitch // New Literary History. – # 12, 1986. – P. 635-664.
127. Bercovitch, S. The Rites of Assent: Transformations in the Symbolic Construction of America / Sacvan Bercovitch. – N.Y. & L.: Routledge, 1993. – 432 p.
128. Bland, Jared. Joseph Boyden Tackles Native Torture, Colonial Amnesia and Ongoing Racism [Электронный ресурс] // The Globe and Mail , 26 March, 2017 Режим доступа: <https://www.theglobeandmail.com/arts/books-and-media/joseph-boyden-tackles-native-torture-colonial-amnesia-and-ongoing-racism/article14308176/>
129. Boyden, Joseph. The Orenda. – Toronto: Penguin, 2014. – 490 p.
130. Bruyneel, Kevin. The Third Space of Sovereignty. The Postcolonial Politics of U.S.-Indigenous Relations. – Minneapolis-London: University of Minnesota Press, 2007. – 319p.

131. Burstyn D. Amerykantsy: Natsyonal'nyj opyt: Per. s anhl. Avt. posleslov. Shestakov V.P.; Komment. Baldytsyna P.V. – M.: Yzd. hruppa «Prohress» - «Lytera», 1993. – 624s.
132. Chovancova K. Tolérance (des différences), purisme et politique linguistique en Slovaquie et en France // URL: http://www.sens-public.org/IMG/pdf/SensPublic_DossierEurope_MZazrivcova.pdf (дата об-ращення: 02.02.2012).
133. Collins dictionary (n.d). Retrieved from <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/success>
134. Crane H. Complete Poems and Selected Letters and Prose of Hart Crane / Hart Crane. – New York: Garden City, 1966. – xvii, 302 p.
135. Crane H. The collected poems of Hart Crane. / Hart Crane // Edited with an introduction by Waldo Frank. – New York: Liveright publishing corporation, 1933. – xxxiv, 179 p., ill.
136. D’Haen, Th. How Many Canons Do We Need? World Literature, National Literature, European Literature / Theo D’Haen // The Canonical Debate Today: Crossing Disciplinary and Cultural Boundaries / Ed. by L.Papadima, D. Damrosch, T. D’Haen. – Amsterdam, N.Y. : Rodopi, 2011. – P.19 - 37.
137. De Swaan A. The language predicament of the EU since the enlargements // Sociolinguistica. 2007, № 21.
138. Elliott, E. Those Irrepressible Puritans: Canon War Survivors / Emory Elliott // Пуританська традиція в літературі США. – К.: Інститут літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України, 2004. – С. 17-35.
139. Emerson, Gloria. At the Hem of the Lowest Clouds: Meditations on Navajo Landscapes. School of American Research Press, 2003.
140. Encyclopedia of Contemporary Literary Theory. Approaches, Scholars, Terms / gen. ed. Irena Makaryk. – Toronto: University of Toronto Press, 1994. – 656 p.
141. Erman Akilli – Federico Donelli, “Reinvention of Turkish Foreign Policy in Latin America: The Cuba Case”, Insight Turkey, Vol. 18, No. 2, (Ankara: SETA, 2016), pp. 161-181.
142. Erman AKILLI, (ed.) Türkiye’de ve Dünyada Dış Yardımlar, Nobel Yayınları, 1st Edition, Ankara, Turkey, 2016. (a)
143. Erman AKILLI, Türkiye’de Devlet Kimliği ve Dış Politika, Nobel Yayınları, 2nd Edition, Ankara, Turkey, 2016. (b)
144. Foran, Charles. Joseph Boyden mines Canada’s bloody past for surprising spirituality Racism [Електронний ресурс] :// The Globe and

Mail , 26 March, 2017 Режим доступа:
<https://www.theglobeandmail.com/arts/books-and-media/book-reviews/joseph-boyden-mines-canadas-bloody-past-for-surprising-spirituality/article14169831/>

145. Gomez, Adrian. "Daughter's Documentary Celebrates Momaday's Life."

The Albuquerque Journal. "Life in New Mexico." Sunday October 15, 2017. 5

Momaday, N. Scott. *Again the Far Morning: New and Selected Poems*. Albuquerque: University of New Mexico Press, 2011.

In the Bear's House. N.Y. : St. Martin's Griffin, 1999.

The Man Made of Words: Essays, Stories, Passages. N.Y. : St. Martin's Griffin, 1997.

146. Momaday, N. Scott and Yuri Vaella *Meditations After the Bear Feast: The Poetic Dialogues of N. Scott Momaday and Yuri Vaella*. Alexander Vaschenko and Claude Clayton Smith, eds. Brunswick, Maine: Shanti Arts Publishing, 2016.

147. Gordon, Andrea. *Joseph Boyden on The Orenda, His Latest Giller-Nominated Novel* [Электронный ресурс] :// Toronto Star, 17 Sept. 2013

Режим доступа:
http://www.thestar.com/entertainment/books/2013/09/17/joseph_boyden_on_the_orenda_his_latest_gillernominated_novel_interview.html.

(accessed June 17, 2017).

148. Hammer L. *Hart Crane and Allen Tate: Janus-Faced Modernism / Langdon Hammer*. – Princeton: Princeton University Press, 1993. – xviii, 277 p.

149. Huntington, S. (1996). *The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order*. – New York: Simon and Schuster.

150. Inderjeet Parmar and Michael Cox (ed.), *Soft power and US Foreign Policy. Theoretical, historical and contemporary perspectives* (London/New York: Routledge, 2010).

151. Irwin J. *Hart Crane`s Poetry: «Appollinaire lived in Paris, I live in Cleveland, Ohio» / John Irwin*. – Baltimore: Johns Hopkins University Press, 2011. – xiv, 424 p., ill.

152. Iverson, Peter, ed. "For Our Navajo People:" *Diné Letters, Speeches & Petitions 1900 – 1960*. University of New Mexico Press, 2002.

153. Javadi, A. & Javadi, M. (2008) National identity and globalization. A survey among undergraduate students in Islamabad and Gilanegharb cities (Iran). *Informacijos Mokslai*, p. 112-120. Retrieved from <http://www.zurnalai.vu.lt/informacijos-mokslai/article/viewFile/3379/2447>.
154. Joseph J. E. Identity and Language / J. E. Joseph // *Encyclopedia of Language and Linguistics*, 2nd ed., ed. by Keith Brown. – Vol. 5. Oxford : Elsevier, 2006. – P. 486–492.
155. Joseph Nye Jr and John D. Donahue (ed.), *Governance in a Globalizing World* (Washington: Brookings Institution Press, 2000).
156. Joseph Nye Jr, “Public Diplomacy and Soft Power”, *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, Vol. 616 (2008b).
157. Joseph Nye Jr, *Bound to Lead: The Changing Nature of American Power* (New York: Basic Books, 1990)
158. Joseph Nye Jr, *Soft power: The Means to Success in World Politics* (New York: Public Affairs, 2004).
159. Joseph Nye Jr, *The Powers to Lead* (Oxford: Oxford University Press, 2008a).
160. Kawano, Kenji. *Warriors: Navajo Code Talkers*. Northland Publishing, 1990.
161. Kellough, R.D., & Kellough, N.G. (2008). *Teaching young adolescents: Methods and resources for middle grades teaching* (5th ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson Merrill Prentice Hall.
162. Kent, Kate Peck. *Navajo Weaving: Three Centuries of Change*. School of American Research, 1985.
163. King, Haysn. “The Orenda” Faces Tough Criticism from First Nations Scholars” [Електронний ресурс] :// CBC News, 7 Mar.2014
Режим доступа: <http://www.cbc.ca/news/aboriginal/the-orenda-faces-tough-criticism-from-first-nations-scholar-1.2562786>. (accessed June 17, 2017).
164. Kocot Monika “The games with kitsch in the works of Sherman Alexie and Tomas King” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cambridgescholars.com/download/sample/61815>
165. Korzewski, M. (2005). O tolerancji w społeczeństwie i prawie holenderskim [About the Tolerance among Society and Dutch law]. – Krakow: Zakład Wydawniczy “NOMOS”.
166. Lair, M. *Redcoat Theater: Negotiating Identity in Occupied Philadelphia, 1777-1778* /Meredith Lair // William Pencak (ed)

- Pennsylvania's Revolution. – University Park: Pennsylvania State UP, 2010. – P. 192-210.
167. Larkin, E. What is a Loyalist? The American Revolution as Civil War / Edward Larkin // *Common-Place*. 2007. V. 8. № 1. Электронне джерело. Режим доступу: URL: <http://www.common-place.org/vol-08/no-01/larkin>. Загол. з екрану.
168. Larson C. *American Indian Fiction*. Albuquerque: Univ. of New Mexico Press, 1978.
169. Lauter, P. *From Walden Pond to Jurassic Park: Activism, Culture, and American Studies* / Paul Lauter. – Durham & L.: Duke Univ. Press, 2001. – 304 p.
170. Lauter, P. Introduction / Paul Lauter // *Heath Anthology of American Literature* / Ed. Paul Lauter. – Lexington, Mass.: D.C.Heath & Co, 1990. – P. XXXV – XLVIII.
171. Lauter, P. Preface / Paul Lauter // *Heath Anthology of American Literature* / Ed. P.Lauter. – 4th ed. – Boston-N.Y.: Houghton-Mifflin, 2002. – P.XXV-XLIII.
172. Lee, Lloyd L., ed. *Diné Perspectives: Revitalizing and Reclaiming Navajo Thought*.
173. Levine, L. *The Opening of the American Mind: Canons, Culture, and History* / Lawrence Levine. – Boston: Beacon Press, 1996. – 240 p.
174. Lewis R. *The poetry of Hart Crane. A Critical study* / Richard Lewis. – Princeton: Princeton University Press, 1967. – xiii, 426 p.
175. Mather, Christine. *Native America: Arts, Traditions, and Celebrations*. Clarkson Potter/Publishers, 1990.
176. Matthiessen, F.O. *American Renaissance: Art and Expression in the Age of Emerson and Whitman*/ F.O. Matthiessen // N.Y.: Oxford UP, 1941; rpr. 1969. – 720 p.
177. Max Weber, *The Theory of Social and Economic Organization* (Glencoe: The Free Press, 1967), trans. by A. M. Henderson and Talcott Parsons.
178. McNulty D. *A Study of the Influence Affecting Hart Crane/Dorothy McNaulty*. – Chicago: Loyola University Press, 1944. – 92 p.
179. Messmer, M. *Reading National American Historiography Internationally*/ Marietta Messmer // *Comparative Literature*. – № 52:3. – 2000. – P.193-213.
180. Millett, K. *Sexual Politics* / K. Millett. – Garden City, NY: Doubleday Press, 1970. – 397p.

181. Modiano, M. A new variety of English [Текст] / Marko Modiano // English Today. – 2001. – No 68. – pp. 13–16.
182. Modiano, M. Euro-Englishes [Текст] / Marko Modiano // Kachru, Braj B., Yamuna Kachru, Cecil L. Nelson, eds. The Handbook of World Englishes. (Blackwell Handbooks in Linguistics). – Oxford: Blackwell, 2009. – pp. 223–239.
183. Momaday, N.Scott. The House Made of Dawn :[novel] / N. Scott Momadey. – N.Y.: Harper&Row, 1968. – 212 p.
184. Morris, Irvin. From the Glittering World: A Navajo Story. University of Oklahoma Press, 1997.
185. Öktem, K. 2012. “Projecting Power: Non-Conventional Policy Actors in Turkey’s International Relations.” In Another Empire? A Decade of Turkey’s Foreign Policy Under the Justice and Development Party, edited by Kerem Öktem, Ayse Kadioglu, and Mehmet Karli, 86-87. Istanbul: Istanbul Bilgi Universitesi Yayinlari.
186. Philip Seib (ed.), Toward a New Public Diplomacy (New York: Palgrave MacMillan, 2009).
187. Renan, Ernst “Qu’est-ce qu’une nation?” In Nationalism. Ed. By John Hutchinson and Anthony D.Smith. – Oxford: Oxford University Press. – P.17-19.
188. Rex J. Ethnic Minorities in the Modern Nation State: Working Papers in the Theory of Multiculturalism and Political Integration. - N.Y.: Palgrave, 1996.
189. Richard C. Snyder, Burton Sapin, Valerie Hudson and H. W. Bruck, Foreign Policy Decision-Making, Revisited, New York, Palgrave Macmillan, 2003.
190. Richardson, Gladwell. Navajo Trader. University of Arizona Press, 1986.
191. Robert Dahl, “Power”, International Encyclopedia of the Social Sciences - Vol. 12 (New York: Collier-Macmillan, 1968).
192. Saint Katheri and Native American Catholics [Электронный ресурс] :// PBS. Religiln and Ethnic Newsweekly, Nov.15, 2015 Режим доступа:
<http://www.pbs.org/wnet/religionandethics/2015/11/13/november-13-2015-saint-kateri-and-native-american-catholics/27910/> (accessed Jan 15, 2018).

193. Silko, Leslie Marmon Gardens in the Dunes/Leslie Marmon Silko. - Scribner Paperback Fiction Published by Simon and Schuster, 1999. – 480 p.
194. Silko, Leslie Marmon. Almanac of the Dead :[novel] / Leslie Marmon Silko. – N.Y.: Simon and Schuster, 1991. – 763p.
195. Smith, A.D. (2004). History and National Destiny: Responses and Clarifications. Nations and Nationalism, 10 (1/2), p. 195-209. <https://doi.org/10.1111/j.1354-5078.2004.00163.x>
196. Smoke Signals. Dir. Chris Eyre. Miramax Films, 1998. / Smoke Signals. Dir. Chris Eyre. Miramax Films, 1998.
197. Spears M. Hart Crane / Monroe Spears. – Minnesota: University of Minnesota, 1965. – 48 p.
198. Stukalyn Yu.V. «Pervaia entsyklopedyia Dykoho Zapada – ot A do Z»: Yauza, Eksmo; Moskva; 2014. – S. 259.
199. Tapahnso, Luci. Sáanii Dahataal: The Women are Singing. Poems and Stories. University of Arizona Press, 1993.
200. Tapahnso, Luci. “For More than 100 Years, the U.S. Forced Navajo Students into Western Schools. The Damage is Still Felt Today.” Smithsonian Magazine, July 2016.
201. Tarik Oğuzlu, ”Soft power in Turkish foreign policy”, Australian Journal of International Affairs, Vol. 61, No. 1 (2007).
202. Tate A. Reactionary Essays on Poetry and Ideas / Allen Tate. – New York: Scribner`s, 1936. – xii p., 2 I., 3-240 p.
203. The Columbia Literary History of the United States. – N.Y.: Columbia Univ. Press, 1988. – 1263 p.
204. ТІКА, “Україна. Проекти та заходи”. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tika.gov.tr/upload/2015/Prestij%20Eserler/Ukrayna-kitapcik.pdf> (дата звернення 30.06.2018).
205. ІКА, Türkiye Kalkınma Yardımları Raporu 2016, (accessed) 05.01.2018, <http://www.tika.gov.tr/upload/2017/YAYINLAR/Faaliyet%20Raporlar%20C4%B1/2016/T%C3%BCrkiye%20Kalk%C4%B1nma%20Yard%C4%B1mlar%C4%B1%20Raporu%202016.pdf>
206. Vaschenko A.V. Frontyr / A.V. Vaschenko // Ystoriya lyteratury SSHa / [Red. kol. Ya.N. Zasurskyj, M.M. Koreneva, E.A. Stetsenko]. – М. : «Nasledye», 1999. – Том II : Lyteratura epokhy romantyzma / [Red. kol. 2-ho toma :A.M. Zverev, M.V. Tlostanova]. – S. 349–375.

207. Walter Carlsnaes, Thomas Risse and Beth A. Simmons (ed.), Handbook of International Relations (Los Angeles/London: SAGE, 2013),
208. Weyhing, Richard. Joseph Boyden. The Orenda // Studies in American Indian Literatures. – 2015. - Vol.27. No2 (Summer). – P.102-105.
209. Wheeler, Jordan. Brothers in Arms : [3 novellas] /. Jordan Wheeler – Winnipeg, Manitoba: Pemmican Publications, Inc.,1989. – 223p.
210. Woodard, Charles L. Ancestral Voice: Conversations with N. Scott Momaday.
Lincoln: University of Nebraska Press, 1989.